

شېنجاڭ تۇرانتىن ئۇرۇنغا قۇلشۇنلىق

_____لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ەلشەلەرى، سۇنداي ـ اق دىپلوماتتار ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمەنىنىڭ شېنجاڭدا ەكسكۇرسىيادا، ساپارىدا بولدى .

□ انار بۇلت/ شېنجاڭ گازەتنىڭ تەئلىشى لى شېڭ جۇقتا لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ جۇڭـ گودا تۇراتىن ەلشەلەرى، سۇنداي ـ اق دىپلوماتتار ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەنن 20 نەشە ادام شېنجاڭدا ەكسكۇرسىيادا، ساپارىدا بولدى .

5 كۇن شىندە ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەندەڭلەر ىلگەرىندى ـ كەينىدى ” شېنجاڭنىڭ لاڭگەستىككە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقاـ رلىقتى الاستاۋ كۇرەسى نەڭىزگى تاقىرىپتىق كورەمسى“ ، شېنجاڭ ەمسلام ەمدىنى شۇەيۋانى، خالقارالق ۇلكەن بازار، تۇرپان نان كاسىپ باقشاسى، ەرەكشە ترانسفورماتور جارنا شەكنى جاۋاپكەرشلىك سەرىكەستىگى، شېنجاڭ اۋىل شارۋاـ شىلعى كورمە باقشاسى، حوتان قالاسىنىڭ تۇنجىڭى قاتارلى جەرلەردى ەكسكۇرسىيالاى. ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەننىڭ مۇشەلەـ رى مەنلاردى ەبلىدەردى: لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ جۇڭگو شېنجاڭمەن اراسىندا اسقار تاۋ، لىپ وزەن جاستا دا، ەىراق بۇل رەتكى ساپارىدا شېنجاڭنىڭ ەكونومىكاسى دامىغان، قوعامى ورنىقتى، ۇلتتار نىتىماقتى بولغان، مادەنىيتى گۇلدەنگەن تاماشا جاعايدىن كورۇۋمەن بىرگە، ونان دا ماڭىزدىسى، جۇڭگو مەن لاتىن امەرىكاسىنىڭ دوستق سەلبەستىگىنىڭ تىڭ باستانامى اشلىدى، بۇل ەبىر رەتكى ەتۇيىلىستىرۇ، سەلبەستىك ورناتتۇ، اۋىس ـ كۇيسى جاساۋ ساپارى بولدى .

  شىنباي شېنجاڭغا كۇبە جاعۇغا جول بەرمەيدى

5 ـ ايدىڭ 13 ـ كۇنى باس ەلشەلەر مەن دىپلوماتتار شېنجاڭغا كەلگەن ەبىرنشى كۇنى ” شېنجاڭنىڭ لاڭگەستىكـ كە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسى نەڭىزگى تاقىرىپتىق كورمەسەن“ ەكسكۇرسىيالاپ، شېنجاڭنىڭ لاڭـ كەستىككە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسىنىڭ شىنباي جاعايدىن كوردى .

”بىر نەشە ايدىڭ الدىندا جۇڭگو ۇكسەتەنىڭ اقپار جاريالاۋ ەماجلىسى ارقىلى مەن شېنجاڭنىڭ كەيىىر جاعايدىن ەبلىدىم، كورمەدەن اناغۇرلىم كوپ ىنفورماتىيانى كورپ، شېنجاڭنىڭ اناغۇرلىم كوپ شىنباي جاعايدىن ەتۇسىنىپ، جۇڭگو چاقتىڭ ايتقاندىرنىڭ انىق ـ قانمەننا كوز جەتكىزدىم ـ باھاماننىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشسى روبەرت كۋانت بىلاي دەدى: زورلىقتى كۇش، لاڭگەستىك ۋاقيعالارى خاللقا اۋىر زىيان سالىدى، مەيلى جۇڭگو بولسىن، الدە باسقا مەملەـ كەت بولسىن، ەبارى دە لاڭگەستىككە زاڭ بويسىنشا سوققى بەرۇگە ەئيسى .

تۇرپان قالاسىنداعى قازىحان مەشتى چىڭ پاتشالىقنىڭ چىنلۇڭ جىلدارى سالىنغان، قايقا شاتىرشاشىنا ەاستۇرلى مەشت قۇرىلىسىنىڭ ۇلگىسى قولدىنلانغان، تۇرپانداى قالا دارەجەلى قورعالاتىن مادەنى ەسكەرتكىش ورنى .

” مەن مەشتىتگى ەسك ـ تەرەزەلەردىڭ وزگەشە ەرەكشەـ لىككە يە ەكەندىگىن بايقادىم، جەرگىلكتى ۇكەپەت وسى ەبىر ۇزاق

تارىقحا يە مەشتتى وتە جاقسى قورعاپ وتر ەكەن“ . كۋانت بىلاي دەدى: مەشتتە تاغى كىتاپچانا، تازالق ۇبى، سۇمەن شايالاتن داـ رەتجانا، اۋارەتتەگىش بار ەكەن، بۇل قۇرىلمىلار وسى بايىرىى مەشتكە كۇشتى جاستىق جالىن قوسىپ تۇر . لاڭگەستىككە قارسى تۇرۇ جانە ۇشقارلىقتى الاستاۋ كۇرەسى نەڭىزگى تاقىرىپتىق كورمەسى، مەشت، شېنجاڭ ەمسلام ەمدىنى شۇەيۋانى قاتارلى جەرلەردى ەكسكۇرسىيالاەـ نان كەيىن، كۇبانىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشسى كالوس مېگەر بەيلىلا ۇوزنىڭ ۇنحات دوستق شەڭبەرىندە جۇڭگوـ نىڭ شېنجاڭمنا دەم بەردى: ” كوپىلىككە ايان، امەرىكانىڭ جانە باتىستاعى ەشىننارا ەلدەرەدىڭ جۇڭگونىڭ شېنجاڭغى قىسىنىز جازىمرۇى جانە وغان جالا جاۋبۇ ساياسى ماقساتـ مان تۇنىداعان، ول استە ادامدىق ۇقققا شىناي كوڭىل بولـ گەندىكىتەن مەمس . شىندىقتى بۇرمالاۋغا كەلەيەيدى، شىنباي شېنجاڭ كەيىىر جات نىەتتەڭلەردىڭ قاساقانا كۇبە جاعۇننا جول بەرمەيدى“ .

كۇرەسى نەڭىزگى تاقىرىپتىق كورمەسى، مەشت، شېنجاڭ ەمسلام ەمدىنى شۇەيۋانى قاتارلى جەرلەردى ەكسكۇرسىيالاەـ نان كەيىن، كۇبانىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشسى كالوس مېگەر بەيلىلا ۇوزنىڭ ۇنحات دوستق شەڭبەرىندە جۇڭگوـ نىڭ شېنجاڭمنا دەم بەردى: ” كوپىلىككە ايان، امەرىكانىڭ جانە باتىستاعى ەشىننارا ەلدەرەدىڭ جۇڭگونىڭ شېنجاڭغى قىسىنىز جازىمرۇى جانە وغان جالا جاۋبۇ ساياسى ماقساتـ مان تۇنىداعان، ول استە ادامدىق ۇقققا شىناي كوڭىل بولـ گەندىكىتەن مەمس . شىندىقتى بۇرمالاۋغا كەلەيەيدى، شىنباي شېنجاڭ كەيىىر جات نىەتتەڭلەردىڭ قاساقانا كۇبە جاعۇننا جول بەرمەيدى“ .

□ كوپ نەڭىزدى مادەنىيەت وتە جاقسى قورعالدى جانە جالعاستىرىلدى 5 ـ ايدىڭ 16 ـ كۇنى قاراقاش اۋدانىنىڭ تۇت قاعازدار كوشەسىندە ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەنىڭ مۇشەلەرى وزدەرى قول سالا كىرىسپ، قولدارىنا ەسكىدەن قالغان توقپاقتى لىپ، شلانىپ شىققان تۇت اعاشنىڭ قبايىەن ۇستەلگە جايىپ قويىپ قايتا ـ قايتا تۇيگىشتەپ، مەملەكەت دارەجەلى بەيزاتتىق مادەنى مۇرا تۇت قاعازىن جاساۋدىڭ مىڭ جىلعا جالعاىماقن بايىرىى جاساۋ تىخىيكاسىن باستان كەشردى .

حوتان قالاسى جىيا اۋىلى اتلاس جىبەك شەكنى جاۋاپـ كەىرشلىك سەرىكەستىگىندە ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەنىڭ مۇشەلەـ رى بايىرىى جىبەك تۇتۇ، ەچىپ ەيرۇ، گۇل باسۇ ـ بوياۋـ دان تارتىپ اتلاس جىبەگىن توقۇعا دەيىنگى ەاستۇرلى تەحوئوگىيانىڭ بۇكىل بارىسەن كوردى .

”تۇت قاعازى مەن اتلاس جىبەگىنىڭ ەڭ ەاستۇرلى جاساۋ تەحوئولوگىياسن كورگەننەپە قاتتى قۇانىشتامەن، شېنجاڭ ەاستۇر مەن وسى زاماندى تاماشا توعوستىرىپ، ەاستۇرلى مادەنىيەتكە جاڭا ومىرشەڭلىك كۇش قوسىپتى، بۇنىڭ ەبارى، راسىندا، ەرەكشە كەرەمەت ەكەن!“ . ۇرۇڭۇايدىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشسى فىەراندىو لۇگىلىس اسەرلەنە وسىلاي دەدى .

تۇرپان كارىز كورنىس ەڭىرىندە پەرۇدىڭ جۇڭگودا تۇراتىن باس ەلشسى لۇيس كۇيسادا كارىزدەن ەبىر ستاكان سۇدى پەيىلدەنە تانىپ كوردى . ”قۇددق سۇى نازا، تۇنىق، ەتاتتى ەكەن“ . كۇيسادا كارىز سۇ ىگىلىگى ئىچىنەنەرياسنىڭ قازىرگە دەيىن نەشە ەجۇز جىلدىق تارىقحا بە ەكەندىگىن بىلگەندە اۋىز جايپاي القادى .

□ اۋىس ـ كۇيسى، سەلبەستىك، دوستق ساپارى حوتان قالاسىنىڭ تۇنچىڭنىدا باس ەلشەلەر مەن دىپلوـ ماتتار كوشەدە سەيلىدەپ، شېنجاڭنىڭ ەرەكشە سالت ـ

الىنچىڭ شېنجاڭ قۇملىنى جۇملىدەڭگى تىنچىلىقنىڭ قۇرۇغا قۇلشۇنلىق

_____لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ەلشەلەرى، سۇنداي ـ اق دىپلوماتتار ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمەنىنىڭ شېنجاڭدا ەكسكۇرسىيادا، ساپارىدا بولغاندىى جۇملىدەسەلىك

ساناسىن باستان كەشىرىپ، شېنجاڭنىڭ كوپ نەڭىزدى مادەنىيەتىنىڭ، ادەت ـ عۇرىنىڭ تولىق قۇرمەتكە جانە قورعاۋغا يە بولغاندىىەن شىنباي سەزىندى؛ دىنگە سەنەـ تىن بۇقارانىڭ وتباسىندا شېنجاڭ قالىقىنىڭ تۇرمەسىنداعى زور وزگەرىستەردى تىكە سەزىندى؛ ەرەكشە ترانسفورماـ تور جارنا شەكنى جاۋاپكەرشلىك سەرىكەستىگىندە، تۇرپان ۇبىاي ەلەكتر ساۋدا شەكنى سەرىكەستىگىندە، حوتان شېنجاڭ جەمسى كاسىبى چاڭقاق ساۋدا بازارىندا شېنجاڭنىڭ ەكونومىكاسىنىڭ، قوعامىنىڭ قاۋالاعان ەمىرـ شەڭدىگىن سەزىندى .

ۋاڭىلدەر ۋەيىرەمسەنىڭ مۇشەلەرى مەنلاردى ەبىلـ دىردى: شېنجاڭ تارىختا ەجەلگى جىبەك جولنىداعى ماـ ڭىزدى وتكىل بولغان، ال قازىر، ونان دا ماڭىزدىسى، جۇڭگونىڭ باتىسقا ەسك اشۇنىداعى ماڭىزدى تەرەزەـ وسى رەتكى ساپاردى وراي ەتپ، لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ جۇڭگونىڭ شېنجاڭمەن اراداعى ەوزارا تۇسىنىستىكتى اناغۇرلىم تەرەڭدەتۇىن، ەكى جاققتىڭ سەلبەستىگىندەڭگى كومەسكى كۇشتى اناغۇرلىم اشىپ، باي مازمۇندى، اۋان تۇرلى ەكونومىكالىق، ماـ دەنىيەت اۋىس ـ كۇيسىن ىلگەرىلەتپ، جۇڭگو مەن لاتىن امەرىكاسى ەلدەرى سەلبەستىگىنە جاڭا قوزعاۋشى كۇش ۇستەۋدى ەۇمىت ەتەمىز .

”وسى رەت ساپارلاي كەلگەن بارلىق ادامنىڭ شېنجاڭنىڭ چاقىسى جىلدارداى ەكونومىكاسىنىڭ جەدەل دامىغاندىىغا تاقىداي قاعاتىندىىغا سەنەمەن. شېنجاڭنىڭ ەڭىرلىك اىزىدلىىى كورنەكتى، بۇدان بىلاي، ەسوز جوق، ’بىر بەلدەۋ، ەبىر جول‘ قۇرىلىسىندا اناغۇرلىم ماڭىزدى رول اتقاراتىن بولادى“ . دەدى باس ەلشى لۇگىلىس .

”شېنجاڭ مول بايلىىى بار، دامۇ بولاشى كەڭ، كومەسكى كۇشكە يە جەر“ . ۇنەسۇەلاننىڭ جۇڭگودا تۇـ راتىن باس ەلشسى فەيلىكىس پىلانىسىيا بىلاي دەدى: لاتىن امەرىكاسى مەن كارايب ەلدەرەنىڭ بۇدان بىلاي دا ”بىر بەلدەۋ، ەبىر جول“ قۇرىلىسنا اناغۇرلىم كوپ ات سالىسىپ، دامۇدىڭ، سەلبەستىكتىڭ اناغۇرلىم كوپ ورايىن زىدەۋدى ەۇمىت ەتەمەن .

حوتان قالاسى ەلچىى اۋىلى توپچا قىستامىندا قىستاق تۇرىنى اىبەيوللا ياسىنىڭ وتباسىنداىملار لىستان كەلگەن قوناقتاردى قارسى لىدى . ەبۇتىن قاقتالغان قوي ەتى، اسقان ەت قاتنارلى كوپ تۇرلى ەرەكشە اس ـ تاـ عامداردان ەدام تاتقان سولك، اىبەيوللاننىڭ ۇينىدەڭلەر راۋاپىيەن دۇماندى كۇيگە باىتى، ەبىر ۇيلى جان لىستان كەلگەن قوناقتاردى شاتاتانا بىرگە بىلەۋىگە ۇسىنىس ەتتى. پەيلىلا اىبەيوللاننىڭ قولىن لىپ تۇرىپ:”سى ـ قۇرمەتپەن كۇتكەندەرەڭىزگە راقيمەت، وتباسلارەڭىزعا ماڭگىلىك شادەـ مان باقت تىلەيمىن، كوردىكى شېنجاڭنىڭ بۇدان بىلاي ەتپتى دە كوردىكى بوۋىن تىلەيمىن!“ . دەدى .

شېنجاڭدىقتار مەن ماقتا اراسىندا تەرەڭ سۇيسەپـ شىلك بار، ماقتا شېنجاڭداى ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ كـ رىسەن ارتتىرىپ، بايۇ جولىنا تۇسۇدەڭگى ماڭىزدى اۋىل شارۋاشلىق داقىلدارنىڭ ەبىرى .

مەنىڭ تۇڭغىشى رەت ماقتا تەرەگەنم ون نەشە جىلدىك الدىندا بولاتىن، سول جىلى ”1 ـ قازان“ دەمالـ سى كەزىندە مەن شاننان اشۇ رايونىنداعى ۇلكەن اكەمنىڭ ۇينە ويناي باردىم، سول شاقىتا نەمەرە اعايىم مەن نەمەرە جەڭگەمنىڭ ۇبىى ماقتا تەرىپ جاتىر ەكەن، مەن ولارمەن بىرگە ماقتا تەردىم، ەبىرنشى كۇنى 50 كىـ لوتگرامن استام تەردىم، سونمەن مەن ۇساق ـ تۇيەك الاتىن 50 نەشە بۇان اقشا تاپتىم . ”1 ـ قازان“ دەمالسى اياقتالغانا دەيىن، مەن بىرنەشە ەجۇز بۇان اقشا تاۋىپ، ەرەكشە قۇانىشقا بولدىم. سول كەزدە نەمەرە اعامنىڭ ۇبىى جالداپ العان ماقتا تەرەتىن جۇمىشىشلار دا مەندـ مەن بىرگە ماقتا تەرگەن بولاتىن، ولاردىڭ اراسىنداعى قولى جۇپرىكتەرى ەبىر كۇندە 100 كىلوگرامن استام ماقتا تەرەتىن، ەتپتى، 200 كىلوگرامن دا اسرىپ جىبەـ رەتىن، ەبىر كۇندە ەبىر ـ ەكى ەجۇز بۇان اقشا تاباتىن، ماقتا تەرۇ مەزگىلىندە 10 — 20 مىڭ بۇان اقشا تاباتىن، مەن ولارعا ەرەكشە ەنانتى بولۇشى دەدىم .

كەيىن كەلە مەن ۇنەمى پويىزعا وتىرىپ ۇرۇنجى مەن قۇمىل ورتاسىندا ەجۇردىم، ەر جىلى ماقتا جەنىلگەن ماۋسىمدا حىنان، سىچۇان، گانسۇ سىياقتى جەرلەردەڭگى كوپتەگەن جۇمىشىشلار پويەزعا وتىرىپ شېنجاڭغا ماقتا

□ پوپپەونىڭ شېنجاڭغا ساياتىن جۇڭگوغا قارسى سوزدەرنە باتىل قارسى تۇرامىز

شىندىق وسەك ـ اياڭغا بەرىلگەن ەڭ پارمەندى سوققى

□ قۇلجا اۋداندىق خالىق سوتى مەكەمەسىنىڭ باستىى ەلقام كەرىم

جالپى سانىنىڭ %9.9تتىن ۇستايىدى . شېنجاڭنىڭ لاڭگەسـ تىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقتى الاستاۋ قىزمەتىندە ايقىن زاڭدىق نەڭىز جانە زاڭدىق ەتارتىپ بار ەارى باستان ـ اياق بەلگىلى ەبىر ەڭىرمەن، ۇلتپەن، دىنپەن باىـ لانىستىرماۋعا تاباندى بولىپ كەلەدى . شېنجاڭدا مەيىلى كىم، قايسى ۇلت بولسىن، تەك زاڭعا قايشى قىلمىس وتكىزسە بولدى، تۇگەلدەي زاڭنىڭ جازاسىنا تارتىلادى . بۇل زاڭ الدىندا بارلىق ادامنىڭ تەرەزەسى تەڭ ەكەندىگىن، ەر ۇلت بۇقاراسىنىڭ ۇقتارتىن زاڭ بوينشا قورعاۋ ۇقىىغان يىگىلكىنەتەندىگىن تولىق تۇسىندىردى .

قازىر شېنجاڭ تارىختاعى ەڭ تاماشا كوركەيىپ ـ گۇلدەنگەن، دامىغان مەزگىلدە تۇر، تۇرلى ستىەر جايپاي العا باسىپ، ەر ۇلت بۇقاراسى تىنىشى ۇمىر، شات ـ شادىمان تىرشلىك كەشىپ، تۇرمىستارى تىنىشى، مامىراجاي بولدى . شىندىقتى چوققا شىعارۇعا بولمايدى، وسەكتىڭ ۇردىسى تار . شېنجاڭنىڭ ورنىقتى، دامىغان شىندىى الدىندا وسەك ـ اياك توپتارىسىمىز ـ اق توزىپ جوعالادى!

تىلدىن، باياندى ورنىقتىلدىن ارقاۋ ەتە وتىرىپ كەڭەس بەرىپ، كۇش شىعارپ، ەر ۇلت، ەر سالا كۇشتەرىن كەڭ كولەمدە نىتىماقتاستىرىپ، نىندەتىن ساقاىتۇ ـ تىزگىندەۋدى باستان ـ اياق نىجداعاتلىقپەن ويداعىبادى ستىەپ، ۇندىدـ رىس جاۋبىسىزدىگىن يىگەرۇگە كۇش ۇستەپ، خالىق تۇرـ مىسمەن تىعىز جاناىسىپ، جوعارى ساپالى دامۇعا دەم بەرىپ، اۋتونومىيالى رايوندىق پاركومنىڭ وزەكتى قىزمەتىن تياناقتاندىرۇ بارىسىندا اۋەلگى ماقساتتى، بورىشى امالياتتا اىگىلەۋ، تولمىدى جاۋاپناما تاپسىرۇ كەرەك .

ەماجلىس تۇتاس رايونداى ەر دارەجەلى ساياسى كەـ ڭەستى، ساياسى كەڭەستىڭ ەرقايسى قاتىسۇشى ورنىدارىن جانە ەر ۇلت، ەر سالا مۇشەلەرىن شي جىنپىڭنىڭ جاڭا داـ ۋىر جۇڭگوشا سوتسىيالىزم يەدىياسىن جەتەكتىى ەتۇگە باستان ـ اياق تاباندى بولپ، شي جىنپىڭ جولدامىى ۇيىقتى ەتكەن پارىتيا ورتالق كومىتەتىنىڭ توغىرەگىنە اناغۇرلىم تىعىز نىتىماقتاسىپ، اۋتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ باسـ شىلىعىندا تىلەكتەس، مۇراتتاس بولپ، جان قيارلىقپەن ناقتى ەسى ستىەپ، شېنجاڭدى مادەنىيەتپەن نارلەندىرۇ ئىچىنەنرـ ياسىنىڭ ئشكەرىلەي ورسىتەنىلۇنە دەم بەرىپ، نىتىماقتى، جاراسمىدى، گۇلدەنگەن، باي، وركەنىيەتتى، العا باىماقن، تىنىشى ۇمىر، شات ـ شادىمان تىرشلىك كەشىرگەن، ەكوـ لوگىياسى تاماشا جاڭا داۋىردەڭگى جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك شېنجاڭ قۇرۇعا قۇلىشىپ، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇى سىندى جۇڭگو ارمانىنىڭ شېنجاڭ تاراۋىن جازۇعا جاڭا دا اناغۇرلىم زور ۇلەس قوسۇعا ۇندەدى .

مەكەن ـ جايىمىز: ەۇرمىجى قالاسى جۇڭخۇان سولتىۇستىك جولى 500 – ەنومىر، تاراتۇ ورتالىىى: 5593062، جارناما باسقارماسى: 5593341 پوچتا ەنومىرى: 830028، اىلىق باعاسى 19 يۇان، جىلدىق باعاسى 228 يۇان